

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 372/2020-74

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľa a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Ludovítom Földesom, Domašská 11, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 80/2017 z 28. marca 2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 80/2017 z 28. marca 2019 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 80/2017 z 28. marca 2019 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 533,88 € (slovom päťstotridsaťtri eur a osemdesiatosem centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Ľudovíta Földesa, Domašská 11, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 372/2020-16 z 25. augusta 2020 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 80/2017 z 28. marca 2019 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že sťažovateľka sa ako žalobkyňa domáhala proti obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaná“ alebo „zúčastnená osoba“), uloženia povinnosti uzatvoriť so sťažovateľkou kúpnu zmluvu na prevod vlastníckeho práva k bytu v bytovom dome v zmysle ustanovení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov

v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“) ako nájomca bytu voči vlastníkovi bytového domu.

3. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) ako súd prvej inštancie v poradí druhým rozsudkom sp. zn. 7 C 416/2004 z 2. júna 2016 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“) žalobu sťažovateľky zamietol. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala sťažovateľka odvolanie. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) potvrdil rozhodnutie okresného súdu rozsudkom sp. zn. 6 Co 414/2016 z 25. januára 2017 (ďalej len „rozhodnutie odvolacieho súdu“). Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie z dôvodu existencie vady napadnutého rozhodnutia podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v platnom znení (ďalej len „CSP“) a z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Najvyšší súd rozhodol uznesením sp. zn. 5 Cdo 80/2017 z 29. októbra 2018 o odklade právoplatnosti rozhodnutia krajského súdu. Neskôr napadnutým rozhodnutím podané dovolanie odmietol z dôvodov podľa § 447 písm. c) a f) CSP.

4. Ústavnou sťažnosťou sťažovateľka napáda rozhodnutie najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania z dôvodu, že dovolací súd nesprávne posúdil prípustnosť dovolania. Namieta, že formalisticky odmietol dovolacie dôvody spočívajúce v nesprávnom právnom posúdení veci podľa § 447 písm. f) CSP, keď uviedol, že sťažovateľka nenaformulovala konkrétnu právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

5. Sťažovateľka dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP vymedzila tak, že odvolací súd v napadnutom rozsudku nesprávne aplikoval na skutkový a právny stav veci § 29 ods. 2 zákona č. 182/1993 Z. z. v spojení s § 29 ods. 6 tohto zákona, ak uviedol, že žalovaná môže previesť vlastnícke právo k bytu podľa § 16 zákona č. 182/1993 Z. z. do vlastníctva sťažovateľky, ale len v prípade, ak sa žalovaná rozhodne byt predáť. Podľa mienky sťažovateľky zo žiadneho ustanovenia zákona č. 182/1993 Z. z. nevyplýva, že vlastní bytového domu má povinnosť previesť vlastnícke právo k bytu na nájomcu iba v prípade, ak sa rozhodne tento byt predáť. Ďalej argumentovala, že právny predchodca

žalovanej – štátny podnik ako vlastník bytového domu mal povinnosť previesť na nájomcov vlastnícke právo k bytom v bytovom dome, ak ho o to požiadali, a táto povinnosť prešla aj na terajšieho vlastníka bytového domu ako žalovanej, a to podľa § 29 ods. 2, 4, 5 a 6 zákona č. 182/1993 Z. z. Nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom je v rozpore aj s § 29 ods. 8 zákona č. 182/1993 Z. z. Výslovne uviedla: „... *primárnou otázkou určujúcou predmet celého súdneho sporu ako to vyplýva aj z vymedzenia dovolacích dôvodov v dovolaní, ktorá ešte v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola vyriešená bolo, či je povinný súčasný vlastník bytu v zmysle ust. zák. č. 182/1993 Z. z. na nájomcu, dovolateľku, previesť vlastníctvo k bytu iba v prípade, ak sa rozhodne previesť vlastnícke právo k bytu terajší vlastník bytového domu a aj predmetného bytu zo svojho vlastníctva...*“

6. Sťažovateľka tvrdí, že neboli splnené zákonné dôvody na odmietnutie jej dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Zastáva názor, že ňou podané dovolanie bolo riadne odôvodnené podľa § 432 ods. 1 a 2 CSP v spojení s § 428 CSP. Najvyšší súd rozhodol arbitrárne a napadnuté rozhodnutie nedostatočne odôvodnil, keď uviedol, že sťažovateľka nenaformulovala právnu otázku, ktorá dovolacím súdom dosiaľ nebola riešená.

7. Okrem toho sťažovateľka namieta, že senát najvyššieho súdu rozhodoval o jej dovolaní v nezákonnom zložení, keď o odklade právoplatnosti rozsudku krajského súdu napadnutého dovolaním rozhodoval senát 5C v zložení JUDr. Jana Bajánková – predsedníčka senátu, JUDr. Helena Haukvitzová a JUDr. Danica Kočíčková a napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu vydal senát 5C v zložení JUDr. Jana Bajánková – predsedníčka senátu, JUDr. Helena Haukvitzová a JUDr. Ing. Ján Gandžala, PhD., čím malo dôjsť k porušeniu jej základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 prvej vety ústavy.

8. Zároveň sťažovateľka namieta, že mala oprávnené zákonné očakávanie na nadobudnutie vlastníckeho práva k bytu ako jeho nájomca v zmysle zákona č. 182/1993 Z. z., ktoré nebolo naplnené. Z tohto dôvodu došlo napadnutým rozhodnutím najvyššieho

súdu aj k porušeniu jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s právom na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

9. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie ňou označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Napadnuté rozhodnutie žiada zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľka si uplatňuje aj nárok na náhradu trov konania proti najvyššiemu súdu.

II.

Vyjadrenia účastníkov konania a zúčastnených osôb

10. Ústavný súd upovedomil v zmysle § 33 ods. 1 a § 126 zákona o ústavnom súde prípisom zo 7. septembra 2020 o podanej ústavnej sťažnosti zúčastnenú osobu obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ], a oboznámil ju s možnosťou vyjadriť sa k podanej ústavnej sťažnosti.

11. Zúčastnená osoba sa vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 28. septembra 2020. Uviedla, že najvyšší súd ako dovolací súd svoje rozhodnutie o odmietnutí dovolania sťažovateľky odôvodnil dostatočne, napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nie je arbitrárne a žiadnym spôsobom neporušuje sťažovateľkou označené práva. Vyslovila názor, že sťažovateľka dovolacie otázky nenaformulovala jasne a určito, preto najvyšší súd jej dovolanie odmietol. Ďalej uviedla, že obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], nie je vlastníkom domu v zmysle § 5 ods. 5, resp. ods. 7 zákona č. 182/1993 Z. z., a preto aj prípadné riešenie otázky, či § 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. zaväzuje tohto vlastníka domu odpredať byt nájomcovi bez ohľadu na jej vôľu vlastníka byt predat', je pre riešenie tohto prípadu irelevantné. K prípadnému porušeniu základného práva na zákonného sudcu poukázala zúčastnená osoba na Rozvrhy práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pre roky 2018 a 2019 s tým, že zmena v osobe zákonného sudcu bola vykonaná v súlade s týmito dokumentami. Okrem toho poukázala na pomer hlasov, ktorým

napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu bolo prijaté (3:0), s tým, že hlas meniaceho sa člena senátu by neovplyvnil výsledok konania.

12. Na výzvu ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti prípisom č. k. KP 3/2020-427, Cpj 152/2020 zo 17. septembra 2020 písomne vyjadril aj predseda najvyššieho súdu JUDr. Ján Šikuta, PhD. (ďalej len „predseda najvyššieho súdu“), ktorý v relevantnej časti svojho vyjadrenia uviedol, že z hľadiska sťažovateľkou tvrdenej prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP je názor najvyššieho súdu, že nesprávne právne posúdenie nespôsobuje procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP v súlade s jeho doterajšou rozhodovacou praxou. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP poukázal predseda najvyššieho súdu opätovne na existujúcu prax senátov najvyššieho súdu, že dovolateľ je povinný vymedziť dovolaciu otázku dostatočne určito, čo v prípade sťažovateľky nebolo splnené. Sťažovateľka neuviedla konkrétnu právnu otázku, na jej jasné formulovanie nie je postačujúce len všeobecné konštatovanie porušenia viacerých ustanovení právnych predpisov. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je podľa jeho názoru súladné so zákonom a s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu.

13. K namietanému nezákonne zloženému senátu, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal, poukázal, že k zmene v zložení senátu došlo z dôvodu skončenia dočasného pridelenia sudkyne JUDr. Danice Kočíčkovej, a to ku 31. decembru 2019 (správne zrejme 2018, pozn.), ktorá bola nahradená v súlade s rozvrhom práce najvyššieho súdu.

14. Predseda najvyššieho súdu uzavrel, že ústavnú sťažnosť žiada ako nedôvodnú zamietnuť, a zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

15. Vyjadrenie zúčastnenej osoby a predsedu najvyššieho súdu ústavný súd zaslal na prípadné zaujatie stanoviska sťažovateľke, ktorá v písomnej replike z 11. októbra 2020 uviedla, že naďalej zotrváva na podanej ústavnej sťažnosti, a to z dôvodu, že najvyšší súd vo svojom vyjadrení žiadnym spôsobom nevyvrátil jej argumentáciu týkajúcu sa formalistického až arbitrárneho prístupu najvyššieho súdu k formulácii dovolacej otázky

v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Stroho poukázal iba na príslušné zákonné ustanovenia, neuviedol konkrétne rozhodnutia prezentujúce ním uvádzanú ustálenú rozhodovaciu prax.

16. Sťažovateľka na podporu svojich nárokov poukázala na rozhodovaciu prax ústavného súdu týkajúcu sa výkladu právnych noriem a formalistického prístupu súdov k týmto normám, ktorý nie je žiaduci a popiera účel a význam základného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 155/2017, IV. ÚS 1/02), rozoberajúcu požiadavky na riadne a mimoriadne opravné prostriedky (II. ÚS 78/02) a podstatu materiálneho právneho štátu (PL. ÚS 17/08). Ďalej uviedla príklady z judikatúry Ústavného súdu Českej republiky pojednávajúce rovnako o nevhodnosti prílišného formalizmu pri výklade právnych noriem (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 3199/12). Citovala z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžo 31/2013 z 31. marca 2014: *„Pokiaľ súd pri skúmaní procesných podmienok konania má pochybnosti o ich splnení, potom nemôže konanie pre tento nedostatok zastaviť, ale túto otázku musí riešiť pozitívne, teda vec musí prejednať. Opačným výkladom by bol porušený princíp zákazu denegatio iustitiae, spočívajúci v tom, že súd je povinný vykonávať súdnicstvo. K odmietnutiu spravodlivosti dochádza, ak súd bez zákonného dôvodu rozhodne, že neposkytne právnu ochranu subjektu domáhajúceho sa súdnej ochrany.“* Ďalej uviedla aj príklady rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúce sa čl. 6 ods. 1 dohovoru: *„Bolo by nemysliteľné, aby článok 6 dohovoru detailne popisoval procesné záruky poskytované stranám prebiehajúceho sporu a aby primárne nechránil to, čo samo osebe umožňuje mať prospech práve z tých záruk, teda prístup k súdu. Zásady spravodlivosti, verejnosti a rýchlosti súdneho konania totiž nemajú žiadnu hodnotu, ak žiadne konanie neprebíha. Ak zhrnieme tieto vyslovené úvahy, dospejeme k záveru, že právo na prístup k súdu tvorí esenciálny prvok na spravodlivý proces.“* (rozsudok Golder proti Spojenému kráľovstvu) a ďalej: *„Právo na prístup súdu môže podliehať rôznym procesným obmedzeniam a formalitám, no iba pri zachovaní jeho podstaty a pri rešpektovaní primeranosti obmedzenia, aby nedošlo k odopretiu práva na prístup k súdu do takej miery, že by bol narušený jeho účel. Okrem uvedených kritérií je nevyhnutné, aby konkrétne obmedzenie sledovalo legitímny cieľ, t.j. aby nebolo svojvoľné.“* (rozsudok Ashigdane proti Spojenému kráľovstvu).

17. K namietanému porušeniu čl. 48 ods. 1 ústavy sťažovateľka uviedla, poukazujúc na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 448/2016 z 31. augusta 2017 („Ak sudca určený podľa rozvrhu práce na kalendárny rok, v ktorom vec došla súdu, je zákonným sudcom, potom sudca určený podľa iného rozvrhu práce v zásade nie je zákonným sudcom.“), že zloženie senátu malo byť určené podľa rozvrhu práce účinného v čase, keď vec súdu napadla a aj zastupovanie členov senátu sa malo riadiť týmto rozvrhom práce. Stanovisko predsedu najvyššieho súdu týkajúce sa zákonnosti zloženia senátu rozhodujúceho predmetnú vec podľa jej názoru nebolo ničím odôvodnené, čo len potvrdzuje dôvodnosť jej ústavnej sťažnosti aj v tomto smere.

18. V závere sťažovateľka zotrvala na podanej ústavnej sťažnosti v rozsahu, v akom bola prijatá na ďalšie konanie, a súhlasila s upustením od konania ústneho pojednávania vo veci.

19. Sťažovateľka odoslala ústavnému súdu ďalšie podanie datované 11. októbra 2020, v ktorom poukázala na rozhodnutia okresného súdu č. k. 16 C 38/2007-434 zo 6. mája 2015, č. k. 9 C 316/2004-551 z 26. januára 2018 a č. k. 12 C 347/2009-558 z 31. októbra 2019, ktorými chcela podporiť ňou uvádzaný právny názor o povinnosti žalovanej ako vlastníka domu previesť na sťažovateľku ako nájomcu vlastnícke právo k bytu podľa § 29 zákona č. 182/1993 Z. z.

20. Na podklade uvedeného ústavný súd so súhlasom všetkých účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

21. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

22. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

23. Podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu. V súlade s odsekom 3 tohto ustanovenia ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže

- a) prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal,
- b) vrátiť vec na ďalšie konanie,
- c) zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd sťažovateľa,
- d) prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa, obnovil stav pred ich porušením,
- e) priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

24. V zmysle § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo

vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

25. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

26. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

27. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

28. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

29. Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

30. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

31. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom

označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08), a preto ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne.

32. Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 1/03, I. ÚS 226/03). Vykladať a aplikovať zákony je v právomoci všeobecných súdov. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (I. ÚS 19/02, I. ÚS 226/03, I. ÚS 50/04).

33. K porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie môže dôjsť predovšetkým vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98).

34. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02).

35. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľky musí brať do úvahy, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie), ktoré je v demokratickej spoločnosti natoľko

favorizované, že pri jeho výkone neprichádza do úvahy (zo strany súdov) ani jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie (I. ÚS 2/08).

36. Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 209/04).

37. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu. Takýmto obmedzením sú aj § 420 a § 421 CSP, ktoré vymedzujú prípady, keď je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok (I. ÚS 51/2020).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

38. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je námietka, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o odmietnutí dovolania, došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a v tejto súvislosti aj k porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru z dôvodu, že toto rozhodnutie bolo podľa sťažovateľky vydané v nezákonne zloženom senáte, samotné

rozhodnutie je podľa sťažovateľky arbitrárne a bez riadneho odôvodnenia záverov o odmietnutí ňou podaného dovolania, ktoré najvyšší súd posúdil neprímerane formalisticky bez toho aby zohľadnil celý priebeh napadnutého konania vedeného aj pred súdmi nižších stupňov.

IV.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím dovolacieho súdu

39. Na účely posúdenia, či námietky sťažovateľky smerujúce proti rozhodnutiu dovolacieho súdu sú relevantné, sa ústavný súd oboznámil s obsahom napadnutého rozhodnutia dovolacieho súdu, ako aj s podaným dovolaním.

40. Sťažovateľka podané dovolanie odôvodnila dôvodmi prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a aj § 421 ods. 1 písm. b) CSP, t. j., že jednak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil sťažovateľke uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ako aj nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, pričom tieto dôvody od seba obsahovo neodlíšila. Podaným dovolaním poukázala na to, že krajský súd ako súd odvolací správne rozhodol, že v prípade prevodu bytu na sťažovateľku by sa nemala uplatňovať cena trhovú, ale cena určená podľa zákona č. 182/1993 Z. z.

41. V tejto súvislosti sťažovateľka považuje za nesprávny právny záver krajského súdu, že žalovaná síce má povinnosť previesť na sťažovateľku byt, ktorý má sťažovateľka v nájme, ale len v prípade, ak sa žalovaná rozhodne tento byt predať. Pokiaľ žalovaná nemá záujem tento byt predať, nevzniká jej zákonná povinnosť previesť ho do vlastníctva sťažovateľky ako nájomcu: *«Uvádžam, že takéto zákonné ustanovenie (odkladacia podmienka), ktoré by viazalo vznik zákonnej povinnosti žalovaného, obchodnej spoločnosti, ako právneho nástupcu a nadobúdateľa vlastníctva k bytovému domu, predmetného bytu, t. j. terajšieho vlastníka domu, bytu na prevod vlastníctva k predmetnému bytu do môjho vlastníctva, žalobkyne, ako nájomcu bytu podľa § 16 ods. 1 cit. zákona, výhradne len na rozhodnutie tohto terajšieho vlastníka, že či sa rozhodne byt predať, nie je v § 16, ale ani*

v § 17, § 18, § 29 ods. 2, ods. 4, ods. 6 cit. zákona, takéto zákonné ustanovenie v zákone č. 182/1993 Z. z. „o vlastníctve bytov a nebytových priestorov“ nie je vôbec.» Ďalej sťažovateľka poukázala na § 29 ods. 2, 4, 5 a 6 zákona č. 182/1993 Z. z., ktoré podľa nej rovnako neobsahujú takto modifikovanú povinnosť žalovanej. Z uvedeného vyvodila, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu sa opiera o neexistujúce zákonné ustanovenie, ide preto o nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, čo je dovolacím dôvodom podľa § 432 ods. 1 CSP s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ako aj dovolacím dôvodom podľa § 431 ods. 1 CSP s poukazom na § 420 písm. f) CSP.

42. Najvyšší súd sa s argumentáciou sťažovateľky vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP vysporiadal odkázaním na publikované rozhodnutie R 129/1999 a ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011 a 6 Cdo 90/2012, v zmysle ktorých: *«Postupom súdu možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.»* Uvedené pravidlo aplikoval aj na konkrétny obsah podaného dovolania, z ktorého nevyplývalo, že by sťažovateľka namietala procesný postup súdu, ale namietala nesprávne právne posúdenie veci. Z tohto dôvodu bolo dovolanie odmietnuté podľa § 447 písm. c) CSP, t. j. z dôvodu, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

43. K druhému dôvodu zakladajúcemu prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že síce sťažovateľka namieta

nesprávne právne posúdenie veci, ale spôsob, akým dovolaciu otázku naformulovala, nie je dostatočne jasný a určitý: „Dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach alebo predpokladoch o tom, ktorú právnu otázku mala dovolateľka na mysli.“ Ďalej najvyšší súd uviedol: „V prípade absencie vymedzenia právnej otázky v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili súd prvej inštancie a odvolací súd, pretože ak by k tomu pristúpil, dopustil by sa procesné neprípustného dovolacieho prieskumu, ktorý by bol (všeobecne) v zjavnom rozpore s novou koncepciou právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania, nastolenou prijatím aktuálneho procesnoprávného predpisu - Civilného sporového poriadku, a zároveň takýto neprípustný dovolací prieskum by sa (konkrétne) prial i cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (porovnaj analogicky 1 Cdo 23/2017, 2 Cdo 117/2017, 3 Cdo 6/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 78/2017).“ V tejto časti bolo preto podané dovolanie odmietnuté podľa § 447 písm. f) CSP, t. j. dovolanie nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

44. Ústavný súd považuje za potrebné skonštatovať, že vymedzenie predmetu a rozsahu dovolania patrí do výlučnej sféry sťažovateľky. Podstatnou náležitosťou dovolania je vymedzenie dovolacích dôvodov, pričom *de lege lata* je prípustná aj kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania (Plz. ÚS 1/2018). Úlohou najvyššieho súdu je podané dovolanie posúdiť individuálne a, vychádzajúc z uplatnených dovolacích dôvodov, vyhodnotiť, či niektorý z uplatnených dovolacích dôvodov je daný a ak áno, tak v súvislosti s prípustnými dovolacími dôvodmi posúdiť, či sú závery odvolacieho súdu, ktoré dovolateľ namieta, udržateľné.

45. Sťažovateľka označila za nesprávny podstatný záver v odôvodnení napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ktorým vyslovil, že závisí výlučne od rozhodnutia žalovanej ako vlastníka bytu, či byt, ktorý je predmetom sporu, prevedie na sťažovateľku alebo nie. V tejto súvislosti v dovolaní namietala, že tento záver nie je podložený žiadnym ustanovením zákona č. 182/1993 Z. z., to znamená, že sťažovateľka zastáva názor,

že právny základ rozhodnutia krajského súdu nemá oporu v zákone. Ak potom krajský súd rozhodol mimo rámca aplikovateľného znenia zákona č. 182/1993 Z. z., rozhodol svojvoľne. Ako už ústavný súd uviedol, o svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05). V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné a arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06, I. ÚS 200/2012). Takým prípadom môže byť nepochybne aj rozhodnutie založené na neexistujúcej právnej norme.

46. Sťažovateľkou tvrdenú arbitrárnosť rozhodnutia krajského súdu (rozhodnutie bez opory v aplikovateľnom hmotnom práve) najvyšší súd riadne nepreskúmal a nedal sťažovateľke na túto jej podstatnú námietku odpoveď. Tento nedostatok následne poznačil napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu ako celok, pretože najvyšší súd mal v prvom rade ustáliť, či tvrdená arbitrárnosť môže odôvodniť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. V hierarchii postupu dovolacieho prieskumu potom platí, že ak dovolací súd zistí, že dovolanie je prípustné z dôvodov zmätočnosti, nemusí už skúmať uplatnený dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a napadnuté rozhodnutie musí zrušiť. Na druhej strane ak namietaný dôvod zmätočnosti preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne dovolací súd k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci, pretože je logicky možné, že bude naplnený (m. m. II. ÚS 89/2018). Ústavný súd si uvedomuje, že sťažovateľka tvrdený nedostatok rozhodnutia odvolacieho súdu sama označila ako vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP a aj ako nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. To v okolnostiach jej prípadu nie je nepochopiteľné, hoci vo všeobecnosti obvykle nenastáva situácia, že by obsahovo tá istá dovolacia námietka spadala pod obidva dôvody prípustnosti dovolania.

46.1 V tejto súvislosti je potrebné poukázať na skutkové okolnosti sporu. Sťažovateľka sa ako nájomca bytu domáhala uzatvorenia zmluvy o prevode vlastníctva k tomuto bytu proti žalovanej ako vlastníčkovi bytového domu. Svoj nárok odvodzovala od skutočnosti, že tento byt jej bol pridelený jej vtedajším zamestnávateľom štátnym

podnikom. V rámci likvidácie štátneho podniku bol bytový dom, v ktorom sa nachádzal aj predmetný byt, prevedený na fyzickú osobu vo verejnej dražbe. V roku 1997 fyzická osoba vložila celý bytový dom do obchodnej spoločnosti, ktorá sa stala jeho vlastníkom. Táto obchodná spoločnosť bola žalovanou v druhom rade popri fyzickej osobe, ktorá bytový dom nadobudla od štátneho podniku, ktorú sťažovateľka rovnako žalovala o splnenie už uvedenej povinnosti. Žaloba proti žalovanej v prvom rade bola zamietnutá z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie. Úlohou okresného súdu a aj krajského súdu bolo posúdiť nielen to, či sťažovateľka má právo na prevod vlastníckeho práva k bytu, ktorý bol pôvodne bytom štátneho podniku, ale aj to, či na tento prevod možno aplikovať § 29 ods. 2 zákona č. 182/1993 Z. z. a či sa povinnosť predaja vzťahuje aj na žalovanú ako právnu nástupkyňu štátneho podniku.

47. Ústavný súd nemá ambíciu hodnotiť, či sťažovateľkou uplatnená námietka skutočne zakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP alebo § 421 CSP, čo by bolo neprípustným zásahom do rozhodovacej autonómie dovolacieho súdu v otázke posudzovania prípustnosti dovolania (II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016). Úlohou ústavného súdu je ale posúdiť napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu z toho pohľadu, či závery v ňom uvedené zodpovedajú požiadavkám obsiahnutým v základnom práve na súdnu ochranu a práve na spravodlivé súdne konanie, a teda či sú ústavne udržateľné.

48. Ústavný súd je toho názoru, že najvyšší súd nevenoval dostatočnú pozornosť analýze podaného dovolania z hľadiska jeho obsahu. Napriek zrozumiteľnej argumentácii sťažovateľky v podanom dovolaní, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu je založené na neexistujúcej právnej norme, uzavrel, že sťažovateľka tým namietala správnosť právnych záverov odvolacieho súdu, čo nezakladá vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, a neprípustnosť jej dovolania podľa § 421 CSP odôvodnil tým, že dovolacia otázka formulovaná sťažovateľkou je nejasná a neurčitá.

49. Dovolanie je v systéme opravných prostriedkov v civilnom procese zaradené medzi mimoriadne opravné prostriedky a jeho úlohou nemá byť naplnenie funkcie všeobecnej tretej súdnej inštancie, a preto sú podmienky prípustnosti dovolania taxatívne

vymedzené. Je preto namieste vyžadovať, aby dovolateľ sám náležitým spôsobom vymedzil dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania. Na druhej strane dovolací súd nemôže rezignovať na svoju povinnosť vykladať podmienky prípustnosti dovolania tak, aby bola naplnená ústavou ustanovená povinnosť súdov poskytovať jednotlivcom ochranu základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 186/08, I. ÚS 164/2012).

50. Ústavný súd dospel k záveru, že v posudzovanej veci napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nedáva dostačujúcu odpoveď na sťažovateľkou jednoznačne formulované námietky tvoriace obsah jej dovolania. Závery najvyššieho súdu sú z tohto dôvodu nepresvedčivé a nenapĺňajú požiadavky kladené na rozhodnutia súdov v zmysle základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

51. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia vo vzťahu k otázke prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP argumentuje aj právnym názorom prezentovaným v rozhodnutí R 129/1999, podľa ktorého kvalita odôvodnenia rozhodnutia z hľadiska logickosti a opodstatnenosti uvádzaných záverov, resp. možnej arbitrárnosti rozhodnutia, nemôže založiť prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Odhliadnuc od faktu, že ide o rozhodnutie, ktoré sa týkalo dovolacieho dôvodu podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, musí ústavný súd upozorniť na to, že tento právny názor už bol prekonaný rozhodovacou činnosťou samotného najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 6 Cdo 10/2019, 3 Cdo 219/2018, 4 Cdo 77/2019). Ústavný súd takisto zastáva názor, že nedostatočná kvalita súdneho rozhodnutia, ktorého odôvodnenie nezodpovedá procesným požiadavkám práva na spravodlivý proces, môže byť predmetom dovolacieho prieskumu v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP (IV. ÚS 154/2020, IV. ÚS 167/2020, IV. ÚS 447/2020).

52. Najvyšší súd uvedené okolnosti pri posudzovaní prípustnosti dovolania v prejednávanej veci vôbec nezohľadnil, a to bez uvedenia dostatočných dôvodov v napadnutom rozhodnutí, čo rovnako negatívnym spôsobom zasiahlo do základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6

ods. 1 dohovoru, ktorého obsahom je aj právo sťažovateľky legitímne očakávať taký výklad právnej normy, ktorý je aj z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľný.

53. V súvislosti s posudzovaním právnej otázky formulovanej v zmysle § 421 CSP ústavný súd poukazuje na nález č. k. I. ÚS 336/2019-42 z 9. júna 2020, v odôvodnení ktorého okrem iného vyslovil, že «... najvyšší súd nemôže posudzovať prípustnosť dovolania striktne len na základe toho, ako dovolateľ túto prípustnosť formálne vymedzil na konkrétnom riadku svojho podania. Je užitočné sa pozrieť aj na dovolací dôvod, vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť, (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP. Ide o to pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi a textu dovolania ako celku, ale na druhej strane ani dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky.».

54. Na základe dôvodov uvedených v bodoch 48 až 53 tohto nálezu ústavný súd uzavrel, že je potrebné vysloviť porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1) a ako následok vysloveného porušenia zrušil napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu (výrok 2), ktorému sa vec vráti na ďalšie konanie a rozhodovanie, čím sa vytvorí priestor na odstránenie vytýkaných nedostatkov a na nápravu porušenia práv sťažovateľky v zmysle výroku 1 tohto nálezu.

55. Úlohou najvyššieho súdu bude opätovne posúdiť námietky sťažovateľky, ktoré smerovali k nespokojnosti s právnym názorom krajského súdu, ktorý podľa jej názoru nemal žiadnu zákonnú oporu, a vyhodnotiť, či uvedená námietka je spôsobilá založiť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) a subsidiárne podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

IV.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 13 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu

56. Sťažovateľka napadla rozhodnutie najvyššieho súdu o odmietnutí jej dovolania z dôvodu formalistického prístupu k posudzovaniu obsahu tohto dovolania. Ústavný súd jej ústavnej sťažnosti vyhovel a úlohou dovolacieho súdu bude opätovne posúdiť a vyhodnotiť jej dovolacie námietky. Aj keď predmet konania pred všeobecnými súdmi sa týka prevodu vlastníckeho práva k bytu, čo bezpochyby spadá pod základné právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, prípadné vyslovenie porušenia tohto článku by v postate predznamenovalo samotný výsledok sporu. Navyše úlohou ústavného súdu v tomto konaní o podanej ústavnej sťažnosti nebolo posúdiť hmotnoprávny nárok sťažovateľky, ale preskúmať, či jej bol zaručený prístup k dovolaciemu konaniu v súlade so základným právom na súdnu ochranu a právom na spravodlivé súdne konanie. Najvyšší súd v dovolacom konaní rovnako v prvom rade procesne vyhodnotí, či je dovolanie podané sťažovateľkou prípustné a ak následne dôjde ku kladnému záveru, bude môcť posúdiť aj hmotnoprávnu stránku sporu. V tejto fáze konania by bolo predčasné uvažovať aj o vyslovení porušenia označených majetkových práv, preto v tejto časti ústavný súd podanej ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

57. K porušeniu základného práva na zákonného sudcu ústavný súd uvádza, že ani v tejto časti nemožno podanej ústavnej sťažnosti vyhovieť. V zmysle Rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2018 bolo zloženie senátu 5C, ktorý v zmysle osobitnej časti rozvrhu práce rozhoduje v agende Cdo, ktorá senátu došla do 31. decembra 2017, takéto: JUDr. Helena Haukvitzová – predsedníčka senátu, JUDr. Jana Bajánková – predsedníčka senátu a JUDr. Danica Kočíčková – členka senátu. V tomto zložení rozhodol senát 5C o odklade vykonateľnosti rozhodnutia krajského súdu, ktoré sťažovateľka napadla dovolaním, a to uznesením sp. zn. 5 Cdo 80/2017 z 29. októbra 2018. O dovolaní bolo rozhodnuté napadnutým rozhodnutím 28. marca 2019. Rozvrh práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2019 uvádza, že zloženie senátu 5C je takéto:

JUDr. Helena Haukvitzová – predsedníčka senátu, JUDr. Jana Bajánková – predsedníčka senátu, JUDr. Ing. Ján Gandžala, PhD. – člen senátu. Zmena v zložení senátu 5C nastala pri osobe tretieho člena senátu, keď JUDr. Danicu Kočičkovú vystriedal JUDr. Ing. Ján Gandžala, PhD. Z vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu vyplynulo, že JUDr. Danica Kočičková bola na najvyššom súde dočasne pridelená. Uvedené zodpovedá aj osobitnej časti Rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2018, kde sa na s. 18 uvádza, že JUDr. Danica Kočičková je sudkyňou Krajského súdu v Banskej Bystrici dočasne pridelenou na výkon funkcie na najvyššom súde. V Rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2019 už medzi dočasne pridelenými sudcami nefiguruje, ale ako dočasne pridelený sudca je uvedený JUDr. Ing. Ján Gandžala, PhD., sudca Krajského súdu v Banskej Bystrici dočasne pridelený na výkon funkcie na najvyššom súde. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na poznámky uvedené k osobitnej časti v rámci organizácie práce občianskoprávneho kolégia v Rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2019, kde sa v ods. 1 uvádza: „*Veci, ktoré napadli senátom do 31. decembra 2018, vrátane vecí vrátených podriadeným súdom ako predčasne predložených, dokončia senáty v pôvodnom zložení; to neplatí, ak bol nahradený člen senátu, ktorý už nevykonáva funkciu sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky alebo ak bol predseda senátu alebo člen senátu preložený na iný súd, dočasne pridelený na výkon funkcie predsedu súdu, ak má dočasne pozastavený výkon funkcie sudcu, ak má prerušený výkon funkcie sudcu, alebo ak mu funkcia sudcu zanikla. Na zastupovanie predsedov senátov alebo členov senátu a na doplnenie neúplných senátov sa použijú ustanovenia všeobecnej časti rozvrhu práce.*“

58. Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci budú rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolani podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „*ad hoc*“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07).

59. Pojem zákonného sudcu je definovaný viacerými na seba nadväzujúcimi kritériami, ktoré súčasne tvoria navzájom prepojené garancie reálneho obsahu tohto základného práva. K týmto kritériám treba priradiť v prvom rade vecnú, funkčnú a miestnu príslušnosť súdov a následne obsadenie príslušného súdu, ktoré je v procesných poriadkoch a v zákone č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vymedzené od samosudcu až po iné rozhodovacie útvary (senáty) zložené z troch a viacerých sudcov. Na to nadväzuje zásada prideľovania vecí jednotlivým sudcom alebo senátom v súlade s pravidlami obsiahnutými v rozvrhu práce a spôsobom, ktorý určuje zákon. Iba taký sudca určený podľa rozvrhu práce, ktorý je sudcom vecne a miestne príslušného súdu ustanoveného zákonom, je zákonným sudcom v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 163/2019).

60. Nie je porušením práva na zákonného sudcu, ak dôjde k zmene v zložení senátu z dôvodu prezumovaného zákonom, resp. rozvrhom práce a spôsobom, ktorý je s nimi v súlade (IV. ÚS 426/2020).

61. Z uvedeného vyplýva, že od nápadu veci po jej rozhodnutie došlo k zmene v osobe tretieho člena senátu. Uvedená zmena ale sledovala príslušné ustanovenia rozvrhov práce, preto možno vylúčiť, že by táto zmena zasiahla do základného práva sťažovateľky na zákonného sudcu v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy. Z týchto dôvodov ústavný súd podanej ústavnej sťažnosti nemohol vyhovieť ani v tejto časti (bod 4 výroku tohto nálezu).

62. V súvislosti s namietaným porušením čl. 13 dohovoru ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej z čl. 13 dohovoru vyplýva pre fyzické osoby a právnické osoby procesné právo akcesorickej povahy mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom v prípade porušenia ostatných ľudských práv chránených dohovorom (III. ÚS 38/05, II. ÚS 99/2011).

63. Ústavný súd predstavuje v Slovenskej republike posledný inštitucionálny mechanizmus ochrany základných práv a slobôd a ľudských práv a základných slobôd, ktorý nastupuje v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov

verejnej moci. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že sťažovateľka mala k dispozícii účinný prostriedok nápravy, ktorý aj využila podaním ústavnej sťažnosti, a tak bola jej právam poskytnutá ochrana zo strany ústavného súdu (III. ÚS 759/2017, bod 38). Ústavný súd preto konštatuje, že v predmetnej veci nezistil súvislosť medzi namietaným porušením čl. 13 dohovoru a napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, keďže týmto nálezom došlo k jeho zrušeniu, preto návrhu v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

64. Ústavný súd napokon podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia.

65. Pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal ústavný súd z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vypočítal ako jednu šestinú výpočtového základu, ktorým je priemerná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2019 je vo výške 163,33 € a za úkon v roku 2020 je to suma 177 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2019 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a jeden úkon v roku 2020 (vyjadrenie k vyjadreniu odporcu a zúčastnenej osoby). Úhrada za tri úkony právnej služby ($2 \times 163,33 \text{ €} + 1 \times 177 \text{ €} = 503,66 \text{ €}$) spolu s režijným paušálom ($2 \times 9,80 \text{ €} + 1 \times 10,62 \text{ €} = 30,22 \text{ €}$) predstavuje spolu sumu 533,88 € (výrok 3 nálezu).

66. Náhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

67. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu